

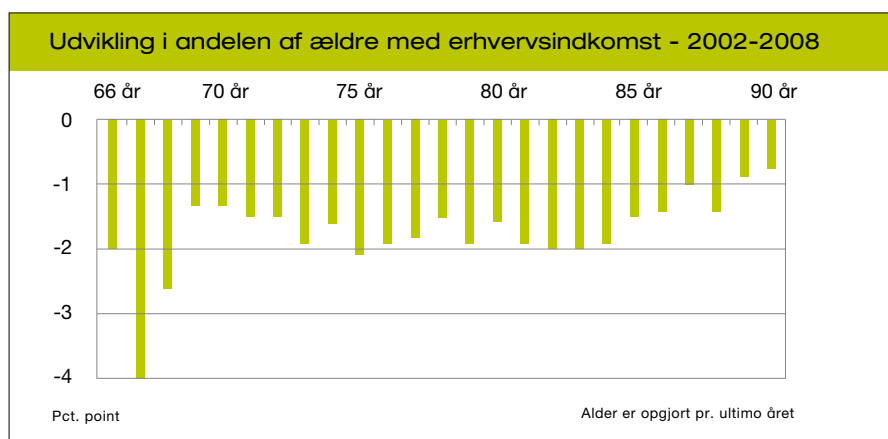
Færre arbejder i pensionsalderen

Rækken af politiske initiativer, der har skullet få flere ældre i pensionsalderen til at arbejde, er – i hvert fald indtil videre – slået fejl.

Det viser en ny opgørelse, som ATP har foretaget på basis af registerdata fra Danmarks Statistik. Opgørelsen viser, at andelen af ældre, der arbejder, ikke er steget, men derimod faldet de senere år. Fra 2002 til 2008 er beskæftigelsen, som det fremgår af figur 1, faldet for alle aldersgrupper over 65 år.

Antallet af initiativer, der har skullet få flere ældre til at arbejde lidt mere, har ellers været mange: I to omgange er det gjort mere økonomisk attraktivt at udskyde folkepensionen, modregningsreglerne for erhvervsindtægter i folkepensionen er lempet, det er blevet muligt at udskyde udbetaling af ATP og private pensionsopsparinger. Derudover er tjenestemandsløvgivningen ændret, så tjenestemænd ikke skal stoppe som 70-årige, lovgivningen om overenskomster er ændret, så ældre medarbejdere kan blive, til de er 70 år, og der er gennemført en række kampagner for at øge erhvervsdeltagelsen blandt ældre.

»Levetiden stiger, og i de kommende årtier vil de ældre komme til at udgøre en stadig

Andelen af ældre, der har erhvervsindkomst i løbet af året, er fra 2002 til 2008 faldet for alle årgange, der er over 65 år. Størst er faldet for de 67-årige, hvor andelen med erhvervsindtægt er faldet med 4 pct. point, mens faldet for de fleste andre aldersgrupper ligger på knap 2 pct. point.

Kilde: ATP og Danmarks Statistik.

store del af befolkningen. Derfor har der i de senere år været fokus på at øge den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder og øge erhvervsdeltagelsen efter pensionsalderen gennem incitamenter til udskudt pension og bedre muligheder for at kombinere arbejde og pension. Det er ikke en isoleret dansk problemstilling. Tværtimod, er billedet det samme i en lang række udviklede lande«, siger ATP's analysechef Ole Beier Sørensen og tilføjer: »Herhjemme peger tallene på et blandet resultat. Den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder er steget noget – formentlig først og fremmest drevet af efterlønsreformerne.

Derimod går det den modsatte vej med erhvervsaktiviteten blandt de ældre efter pensionsalderen. Andelen af de pensionister over 65 år, der har erhvervsindtægt i løbet af året, er faldet i de senere år. Billedet er det samme i alle aldersgrupper.«

Barriere ligger før pensionsalder

Trods rækken af initiativer har udviklingen altså bevæget sig den modsatte vej. Der er usikkerhed om årsagen, viser forklaringer fra centrale parter.

Professor i økonomi Peder J. Pedersen, tidligere medlem Arbejdsmarkedskom- ➔

► missionen, peger på, at der er grænser for, hvor stor succes man kan få med at få de ældste til at arbejde, så længe flertallet har trukket sig fra arbejdsmarkedet inden folkepensionsalderen på enten efterløn eller en kombination af arbejdsmarkedspension og private ordninger.

»Når først man har forladt arbejdsmarkedet, så er det de færreste, der begynder at arbejde igen. Selv om man i USA er begyndt at se det, der kaldes unretirement – personer der begynder at arbejde igen, efter at de har været på pension i en periode – så er det typiske, at man ikke kommer tilbage,« siger Peder J. Pedersen.

Det synspunkt støttes af chefkonsulent Erik Simonsen, Dansk Arbejdsgiverforening: »Så længe efterlønsordningen eksisterer, vil den trække seniorer ud af arbejdsmarkedet. Den eneste løsning er derfor at udfase efterlønnen.« Udover efterlønnen fremhæver Erik Simonsen, at mange forlader arbejdsmarkedet via en førtidspensionering inden folkepensionsalderen, hvorfor der også er behov for at justere denne ordning.

Ifølge Lizette Risgaard, næstformand

Pensionister med erhvervsindtægter

Knap 100.000 pensionister over 65 år havde i 2008 erhvervsindtægt i form af fx lønindtægt, indtægt af selvstændig virksomhed eller honorarindtægt. Det svarer til, at hver syvende pensionist havde en form for erhvervsindtægt.

Det er især de yngste, der har erhvervsindtægter. Mens mere end hver femte i aldersgruppen 66-69 år havde erhvervsindtægter, var det samme gældende for en ud af 20 over 80 år.

Erhvervsindtægterne er generelt beskudne og viger med alderen. Knap halvdelen af pensionister med erhvervsindtægt i 2008 havde en samlet erhvervsindkomst under 25.000 kr. Det er især mænd, der har erhvervsindtægter.

Kilde: ATP og Danmarks Statistik

i LO, er problemet et helt andet: »Arbejdsgiverne skal tage hensyn til de ældre medarbejdere, hvis de skal lykkedes med at fastholde dem. Opgaverne skal måske ændres en smule, når folk bliver ældre. Der kan eksempelvis være tale om ugentlige fridage, nedsat arbejdstid

eller fritagelse for aftenvagter for seniorer. Når det sker, er der mange eksempler på, at de erfarne medarbejdere har lyst til at blive lidt længere,« siger hun.

I Ældre Sagen peger man på, at de ordninger, der skal få ældre til at blive længere, ikke er målrettet behovene. Det gælder, siger økonom i Ældresagen Peter Halkjær, fx ordningen om, at man kan udskyde sin folkepension mod til gengæld at få et tillæg på et senere tidspunkt.: »Gevinsten ved at arbejde skal falde med det samme og ikke om 10 år, når man er 75 år. Og så skal ordningerne være til at forstå som fx et fradrag for arbejdsindkomst på 100.000 kr.«

Endelig påpeger Peder J. Pedersen en helt anden problemstilling, som ligger uden for lovgivernes kontrol. Nemlig at de ældre er blevet for rige: »Store pensionsformuer og friværdier i boligen er en ekstra udfordring i forhold til at få ældre til at fortsætte på arbejdsmarkedet. Har man økonomi til at opretholde en høj levestandard, så skal jobbet være attraktivt i sig selv, for at man vil fortsætte med at arbejde,« siger han.

Initiativer, der skal øge beskæftigelsen blandt personer over 65 år

- Opsat pension:** Siden medio 2004 har det været muligt at udsætte sin pension mod til gengæld at få udbetalt en højere folkepension senere. Kravet var oprindeligt, at man arbejdede mindst 1.500 timer om året. Fra medio 2008 er kravet reduceret til 1.000 timer.
- Udskudt ATP:** Siden 2007 har det været muligt at udskyde starttidspunktet for udbetaling af ATP. Hvor udbetalingen tidligere startede ved 65 år, kan udbetalingen i dag udskydes, så den starter ved 75 år.
- Hævet aldersgrænse:** Fra 2008 blev aldersgrænsen i forskelsbehandlingsloven hævet, så aldersbetinget ophør

- tidligst kan aftales ved 70 år mod tidligere 65 år.
- Nyt bundfradrag:** Fra medio 2008 er indført et særligt bundfradrag, som sikrer, at folkepensionister kan arbejde og tjene op til 30.000 kr. om året ved siden af folkepensionen uden at pension eller tillæg berøres.
- Tjenestemandsløven:** Fra medio 2008 blev den generelle, pligtige afgangsalder på 70 år for tjenestemænd ophævet. Reglen gælder nu kun særlige grupper af tjenestemænd.
- Udskudt pension:** I 2009 – i forbindelse med Forårspakke 2.0 – blev det muligt at udskyde tidspunktet for, hvornår man

- påbegynder udbetaling af private pensioner og arbejdsmarkedspensioner. Aldersgrænsen blev hævet fra 70 år til 75 år.
- Kampagner:** Beskæftigelsesministeriet har gennemført en række kampagner for at øge beskæftigelsen blandt seniorer. Blandt andet kampagnen Et par år ekstra gør en forskel i 2006, Seniortalenter i 2009 og hjemmesiden Seniorpraksis.dk.

Især én lovændring trækker i modsætning til de ovennævnte i retning af lavere erhvervsdeltagelse for de 65-66-årige. I perioden medio 2004 til medio 2006 blev folkepensionsalderen således nedsat fra 67 år til 65 år.